

ALBINA CARPATILOR

Apare 1 colă și jumătate pe săptămână. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 8 fl., pe 6 luni 4 fl. 40 cr., pe 3 luni 2 fl. 40 cr.; pentru România: pe an 20 lei, pe 6 luni 11 lei, pe 3 luni 6 lei. — Un număr 20 cr. sau 45 bani. — Un volum à 6 colă 70 cr. sau lei 1.70. — La 10 exemplare 1 rabat. Abonamentele se fac la editorul Visarion Roman în Sibiu, la colectanți, la oficiile poștale și la toate librăriile.

Impăratăsa din Spineta.

(După „Die Gartenlaube.”)

În frumosul șes, ce se estinde pe partea nord-vestică a Alesandriei, în Italia de sus, cale de o oră dela renumitul sat Marengo, se zărește sătulețul Spineta. Numele Spineta abia o singură dată se amintesc în istoria războielor din adâncă anticitate. Este deci lucru firesc, ca turistii curioși, cari vizitează câmpul de luptă dela Marengo, să nu-și iea ostenela d'a se abate cel puțin pentru un moment și prin Spineta. Și cu toate acestea Spineta merită a fi vizitată; că-aci aci, în acel cuibuleț, s'au încoronat odinioară cu pompă mare un împărat și o împăratăsa, — personaje istorice în tradițiunile poporului italian. Evenimentul, ce va forma subiectul acestei povești. Înfrumusețat cu miracole, de care sunt pline tradițiunile și povestile orî-cărui popor, are sorginte istorică, cel puțin în sens popular.

Pe la începutul secolului nostru, pe când domnia în Piemont regele Carol Felice, trăiau într'o căscioră de rând, chiar la capul satului Spineta, două surori orfane. Ele erau stimate de tot sufletul de om din acest cătun atât pentru hărnicia, cât și pentru moralitatea lor exemplară. Buna lor mamă murise de supărare pentru pierderea soțului său. Acesta făcuse, în calitate de sergent imperial, desastroasa campanie în Rusia sub Napoleon cel mare și se rătăcise pentru eternitate prin sloii de ghiață ai Berezinei. Bieta femeia abia după trei ani de speranță și de așteptare deșertă putu să primescă scire sigură despre sörtea nenorocitului ei soț; această scire nimicindu-î ultima scântea de speranță îi implu inima de-o cumplită supărare, care în scurt timp îi consumă toate puterile. Ea muri în brațele fiicei sale celei mai mari, care ajunsese în etate de 15 ani, pe când cea mai mică abia era de 3. Bietelor copile nu le rămase alt protector afară de Dumnezeu.

Pia — așa se numia sora cea mai mare — deși era încă în etate fragedă, totuși nu voia să lase pe mica ei soră, Margaritina, în grija străinilor, cari bucuruși o-ar fi

luat de suflet. Pia rămase în căsciora părintescă, și pentru a se întreține pe sine și pe sorióra sa, ea torcea pe plată și cultiva o bucată de loc, ce era situat lângă casă. Acest loc, rămas moștenire dela părinți, Pia îl sêmăna cu porumb, îl planta cu cartofi și cu varză, nutrimentul îndatinat al țeranilor italieni din acele ținuturi.

Orî-unde se înfățișiau cele două surori orfane, ele storceau admirațiunea tuturor; că-aci, deși erau sêrace, ele totuși se îmbrăcau bine și curat, aveau purtare modestă, astfel că mamele din sat le recomandau ca pe nisce modele sburdănice.

Numele bun, ce-și dobândise Pia, era în satul ei muncă amare și continue. De dimineața până târziu seara furca nu-î cădea din mână; chiar și duminica după biserică ea își continua lucrul. Orî-ce daruri i se oferiau din partea unor ômeni generoși, Pia le refuza; în inima ei se înrădăcinase simțământul de independență și de mândria, o nobilă moștenire primită dela tatăl ei. Flăcăilor din sat, cari atrași de frumuseța ei de zină voiau să o iea nevastă, Pia le arêta ușa, îndată ce deveniau prea impetuoși, spunându-le cu două cuvinte, că ea nu e de măritat. Săteni cu mic, cu mare îi făceau, la rândul lor, grave înputări pentru o astfel de conduită aspră și neexplicabilă; ba însuși preotul satului, căruia dênza se mărturisia conform preceptelor religioase, află cu cale a o lua la răspundere din cauza purtării ei atât de ciudate. Însă Pia sciu să dea bunului păstor sufletesc nisce răspunsuri destul de limpezi, care nu era de lipsă a se păstra sub sigiliul mărturisirei păcatelor. Deci în scurt timp se scia în tot satul, cu ce ochi privește frumoasa Pia la viitorul ei de aur.

Pia se născuse în 14 Iunie 1800, adevărat chiar în ziua, când armele franceze repurtară memorabila biruință la satul Marengo, — ilustrul vecin al Spinetei. Mama eroinei noastre era cuprinsă în acea zi de fiorii duple, adevărat de

fiorile născerii și de cele produse prin bubuitul tunurilor franceze; în ôstea franceză, condusă de primul consul al Franciei, se lupta și iubitul ei soț, și anume în corpul comandat de generalul Desaix. Copila, născută sub constelațiunea lui Marte, având tată pe un viteaz, pe care Napoleon chiar în decursul luptei îl înaintase pentru bravură din soldat de rând la rangul de sergent, — ea și totă familia ei avea deplină conștiință despre valoarea și importanța lor, față de ceilalți muritori din comuna Spineta. Mai era și altă împrejurare prea interesantă, care încă înălța în pieptul Piei nobilul simțământ de sine. Cinci ani după lupta dela Marengo, marele împărat al Francezilor, trecând spre Milan pentru a se încorona rege al Lombardiei, veni togmai în apropierea Spinetei. Pe câmpul dela Marengo puternicul împărat trecu trupele sale în revistă. Nevasta sergentului nostru era curiosă și ea să vadă pe marele monarc, de care tremura totă Europa; doria apoi să vadă și pe soțul său, cum defilază pe dinaintea marelui Napoleon Bonaparte. Deci luând cu sine pe mica Pia, ea se duse cu mulțime de lume la locul, unde se ținea revista. Mititica copilă nu înțelegea, firesce, nimic din cele ce se desfășurau dinaintea ochilor ei; ea nu putea să înțeleagă însemnătatea acelei reviste militare, ce se ținea pe frumosul șes, scăldat de sângele celor mai bavi fii ai Franciei și ai Austriei.

După terminarea revistei, împăratul însoțit de suita sa, apucă a se reîntorna la Alesandria. Cortegiul înainta cu pași lini printre numărôsa mulțime, adunată cu scop de-a admira pe Cuceritoriul, care mai că nu avea sémên sub sóre. Țeranii de prin satele vecine stăteau înșirați de amândouă părțile drumului, pe care avea să treacă împăratul. Nevasta sergentului credea, că are dreptul a apărea între cei dintăi curioși; ea răsbi prin mulțime și isbuti a se așeza la un loc bun, togmai lipit de drum, de unde putea să vadă totul. Ea își ținea copila în brațe.

Deodată se auți resonând printre imensa mulțime strigătul:

— „Étă-l vine, e aici!“
 Toggmai împăratul trecea pe lângă femeia cu copilul în brațe, un asurđitor „E viva l'imperadore!“ eșia din gurile poporului entusiasmata. Și lucru de mirare! Mica copilă, ce se înălța pe de-asupra capetelor descoperite ale mulțimei, striga și ea din resputeri „E viva“ și întindea mâinile spre împăratul, ca și cum ar fi voit a-l prinde. Acéstă mișcare a gingașelor brațe ale unei copile, înzestrată dela natură cu tot felul de daruri și gătită c'un gust admirabil, ce caracteriséză atât de mult pe femeile romane, nu scăpă neobservată de agerul ochiului împăratului. El își opri calul drept în fața femeiei sergentului, îi smulse din brațe pe mititica copilă, se uită câte-va clipite în ochii ei cei mari și plini de vioiciune, o sărută pe frunte, apoi cu răpediciunea fulgerului o dete înapoi mamei, care stătea uimită și mai încremenită de acest spectacol straniu și unic în felul său.

Bieta femeia atât de mult fu atinsă, încât nu putu să-și vadă bărbatul, când trecea plin de pulbere pe dinaintea ei; ochii densesi urmăriau pe triumfătorul dela Marengo până ce îl perdură cu totul printre mulțimea cea desă și nenumărată.

Vecinii și cunoscuții, cari fuseseră de față la acea întâmplare atât de estraordinară, își șoptiau mereu unii

altora: „Da, da! pe Pia a sărutat'o împăratul.“ Pia era pentru toți object de admirațiune; de ea se vorbea prin ședători, ea devenise proverbială.

Dară și copila se simția mândră de acea distincțiune unică și ne mai audită; prin purtarea și îmbrăcăminte ea da lunei să înțeleagă, că e menită pentru o sórte mai bună și mai strălucită, decât celelalte fete din sat. Deși sêracă, ea totuși nu purta decât papuci de piele; ciorapii ei erau albi ca zăpada; pată nu se vedea pe hăinișorele ei, țesute și cusute de dênsa. Cosițele cele lungi și negre ca péna corbului, Pia le învêrtia pe de-asupra frunții în formă de diademă de împărătésă.

Suratele din sat se uitau la dênsa cu ochi rîi și o numiau în batjocură „princésă“ și „împărătésă“; acéstă numire nu displăcea nici decum ambițioșei copile. Unele guri rele o înegriau în fața flăcăilor dîcînd, că e sumetă afară din cale, că nu e în totă firea. Dar vorbele rele, productul invidiei, nu prindeau rădăcini în inimele mândrilor feciorași; scorniturile fără temeiu nu vor fi nici odată în stare a înegri virtutea, candidă ca rađa sórelui.

Pia, fiind că se stima pe sine, nu cuteza să desprețuască pe nimeni, ci se purta cu totă delicatetă, de care putea să fiă capabilă orfana unui sergent. În sufletul ei însă era adânc înrădăcinată o idee, seú mai bine, un simțământ misterios, care adeseori se părea, că-i șoptesce încet: „Tu ești menită pentru o sórte mai bună, viitoriul tîu e viitoriú de aur.“ De câte ori i se agita inima de acest simțământ, ea se simția, așa dîcînd, electrisată în totă ființa sa, togmai ca în acel moment, când învingătorul dela Marengo o luase în brațe și o sărutase pe frunte.

Cu tóte acestea Pia avea destulă minte sănătôsă ca, îndată ce se uita împrejur și se vedea în miseriă, să se convingă, că închipuirile ei sunt visuri deșerte, care dispar la ivirea zilei. — Visurile, care ne ocupă mai adeseori fantasia, nu se pôte nega, că devin cu timpul un agent mai mult seú mai puțin puternic în vieța nóstră sufletescă. Astfel ne putem esplica și influința ce o eserchia asupra Piei visul ei de aur, care de altmintrelea își avea bază într'o întâmplare reală. — *acel sărut fatal.*

Ne putem deci esplica, pentru ce dênsa refuza d'a se băga servitóre, pentru ce căuta să se distingă de celelalte fete atât prin vestminte, cât și prin maniere mai alese. Ea își dîcea adeseori: „Ei bine, să fiă óre cu neputință, ca să mai vină vre un principe în părțile acestea? Să fiă óre imposibil, ca eú să-i atrag atențiunea asupra-mi, eú care ca copilă de 5 ani am fost în stare să întorc asupra-mi ochii celui mai mare împărat? Dómne! ce rușine mi-ar fi, decă m'ar afla negătită, ba pôte chiar necurățică!“

Însă astfel de șopte dulci, care alină adeseori suferințele și durerile muritorilor, sunt ca nisce umbre slabe și fără consistință, — ele pier tóte în fața resonamentului rece!

Pia, după cum înainta în vêrstă, se desvolta tot în acéstă direcțiune. Peșită de mai multe ori din partea feciorilor celor mai de frunte, ea refuza d'a se mărita. Cu tóte acestea inima ei bătea cu căldură pentru un fecior sêrac, orfan ca și ea, mândru, bătaios, cu un cuvânt, un fêt-frumos, tras ca prin inel, nobil fiiú al frumoșei Italie. Acest peșitor fericit se numia Maino, fiiú de țeran sêrac. El învățase zidăria, deveni calfă de zidar și căștiga cu ce să trăsescă dintr'o dî într'alta. Bănișorii căștigați abia ajungeau lui Maino, ca să se îmbrace, să se nutrescă și să

facă din când în când câte un chef; el lua parte la danțurile și petrecerile feciorilor din satul său; erau acele danțuri și petreceri mai tot deuna se termina cu bătăi și cu capete sparte. Dar Maino era bătăuș de meserie: fără concursul lui nu se dobândia mai nici un triumf pe câmpul de glorie. El era voinic în tota privința, era și frumos; avea ochi negri și vioi, păr creț, spete late; era bine legat, subțire, svelt, sprinten ca un cerb, era un prototip de frumuseță romană antică.

Maino cu cât înainta în vârstă, cu atât devenia mai serios și, de ordinar, lua parte numai la bătăi mai însemnate, evitând ciocnirile ordinare. În loc d'a se amesteca în toate secăturile, el își păstra și furia și vâjzătoarele brațe pentru momente mai grave. Nu se poate nega, că și amorul a contribuit mult la potolirea focului sălbatic al tineretelor, făcându-l să se consume în simțăminte mai fragede și mai dulci.

Pia abia trecuse peste primii ani ai junetei, când Maino, într-o seară frumoasă, își luă curagiul d'a-i spune verde în ochi, că ea este și trebuie să fiă a lui. Fetifa, deși nu se putea desbăra cu totul de visurile ei dragălașe, totuși nu avu nimic d'a objecta. De sărăcia fiatorului său soț ea nu se spăria de loc, de ore-ce propriile sale suferințe o convinseseră pe deplin, că adevărata nobleță și simțămintele princiare se pot păstra și sub vestminte mai de rând.

După mărtașa mamei sale, Pia provocase pe Maino să nu o mai viziteze și să nu tradeze către nimeni legătura ce există între dânsii până ce le va succeda să-și procure vatra lor, proprie, lângă care să se potă adăposti și sorișora ei Margaritina. Ea declară lui Maino, că va aștepta până ce dânsul va deveni maestru, că-cî după un simplu fecior de zidar nu se va mărita nici când. Se vede, că Pia căuta să facă pe adoratorul ei mai diligent decum era; ea l'ar fi luat cu tota inima și înainte de-a deveni maestru, dar traiul de aji până mâne îi amărise destul dâilele!

Ca să astupe gurile rele, care diceau, că ea e sumeță, că respinge chiar și darurile acceptabile ce i se oferiau din partea mai multor feciori cu stare, Pia împărtăși preotului din sat secretul amorului ei. Acest secret, odată descoperit, se lăți curând prin tot satul. Lumea se mira, cum de era cu puțință ca o fată săracă să se mărite după un fecior, de altfel frumos și voinic, dară cel puțin tot așa de sărac ca și dânsa. Omenii se întrebau, că ore cu ce vor trăi acești doi tineri; se mai făceau apoi și alte vorbe de felul acesta, precum se fac tot deuna cu ocaziunea unor astfel de căsătorii.

După ce secretul se divulgase prin sat, Maino socoti, că nu i se va mai lua în nume de rău, nici chiar din partea rezervatei sale mirese, decât o va visita Dumineca, ba chiar și în zile de lucru. Pia îl primia tot deuna c'un suris dulce, dar nici măcar o singură dată nu-i permise a călca peste pragul micii sale locuințe. Ei petreceau frumoșele serii de vară ședând amândoi în prispa de dinaintea ușei; Margaritina, dragălașa copilă, se juca cu un cățeluș, numit Brusco, până ce adormia obosită ținând în brațe pe nedespărțitul ei tovarăș de joc. Numai când sosia acest moment, numai atunci își permitea Maino a adresa Piei câte un cuvânt de dragoste; el simția față de dânsa nu știu ce sacră sfială și i se părea, că ea este o ființă superioară celorlalte muritoare. Cuprins de un asemenea

simțământ acest leu, pe care suflet de om nu putea să-l îmblândescă, dicea adeseori înduioșit către adorata sa:

„Pio, Pio! știu, că eu sunt prea de jos pentru tine; dară de mi-aș putea închipui, că alt om pământén ar fi în stare să te iubescă mai cu foc decât mine, cu mai multă frăgețime și cu mai multă credință, mă jur pe sângele lui Christos, că m-aș spânzura de arborele acesta, ce ne umbrește, și te-aș lăsa pe tine să te fericesci după cum meriți! — Dar aibi numai răbdare, ângerul meu! În ziua de astăzi încă se mai fac minuni, și precum corsicanul Bonaparte, om fără străbuni glorioși, se făcu cel mai puternic împărat din lume, tot asemenea poate să ajungă și sârmanul Maino vre-un domn mare, și atunci el te va ținea pe tine ca pe o princesă!“

La aceste vorbe gingașa fată nu răspundea decât printr'un suris dulce și melancolic, din care puteai găci, că ea nu mai credea în visuri de acestea și că ar fi voit să dică lui Maino: „Scote-ți din cap acești gărgăuni și caută de ajungi pe altă cale la ținta dorinței inimei tale și a inimei mele.“

Ce să veți însă? Maino desi visa visuri amăgitoare, totuși de astă dată el avu un presimțământ adevărat, că-cî întru adevăr se și întâmplă un ce, care sēmăna oșeș-cum a minune. Într-o dragă de zi, înainte de a sosi ora, când meșterii se lasă de lucru, etă că Maino vine în sat — că-cî lucra în vecinătatea Spinetei la un edificiu menit pentru criminali politici; fața lui strălucia de-o bucurie nespūsă. Ce se întâmplase? Maino pusese în loterie și îi eșiră patru numeri: lucru ne mai aușit din moși, din strămoși.

Acest cuatern admirabil puse pe Maino în pozițiune; lirele de aur zângăniau în buzunarele lui, de altmintrea strimte; lumea se uita la el cu gura căscată. Maino se făcu maestru, cumpără casa cea mai frumoasă din sat, în care nu-i mai era rușine să conducă drept nevastă pe fata, pe care o sărutase împăratul. Pia încă se învoi acum a se cununa cu Maino, nu atrasă de farmecul banilor, ci fiind că era încredințată, că chiar norocul, acest deș capricios, le-a făcut acel dar de nuntă. Pia din acest moment începu a crede, că Maino e protegeat de nisce puteri superioare și decât nu putea presupune, că mirele ei ar fi în stare să devină ceea ce devenise sublocotenentulu din Corsica, își închipuia cel puțin, că el va ajunge cel mai însemnat om din Spineta, ba poate chiar și podestă (primar) în vre un oraș din apropierea Spinetei. Afară de acesta dânsa iubia pe Maino din adâncul inimei și doria să devină soția lui.

Se putea prevedea, că nunta lui Maino va fi pomposă. Și într'adevăr, de nu s'ar fi găsit cineva, care s'e-i recomande reserva și cruțarea, deș că nu i-ar fi âmblat bine. Tote rudeniile, până și cele mai de departe, jumătate din locuitorii satului au fost chemați la nuntă, care după obicei era să se serbeze la ospătăria. Musicanții au fost aduși din Alesandria; o bute de cel mai bun vin, numit Nostrale, a fost comandată din pivnițele vestiților vinari Alesandrieni. Mai că e de prisos a spune, că Maino a procurat miresei și surorii aceleia cele mai prețioase haine de mătase. Nici micul Brusco nu rămase nedăruit; o sgardă roșie, de care atârna un clopoșel de argint, decora grumații amicului Margaritinei. Nu trecea seară, în care fericitul Maino să nu cerceteze pe iubita sa mirésă, aducându-i câte un frumos buchet de flori, era cățelului câte un cârnățel.

La două săptămâni în urma câștigului din loteriă, avea să se săvârșească cununia fericitei părechi. În ziua cununiei Maino veni călare pe un cal mândru, ca și stăpânul său. Ginerile era însoțit de vre-o 6 călăreți frumos împodobiți după datina atât de caracteristică a Italianilor. Ei veniră din satul San-Guliano vecchio, unde lucraseră înainte ca feciori de zidari. Acest sat era depărtat de Spineta cale de $\frac{1}{2}$ de oră pe drumul ce duce către Portona. —

Mirésa, încungiurată de suratele ei, ea, regina fetelor din acel ținut, întâmpină pe Maino c'un suris atât de fărmecător, încât acesta abia se putu reține să nu sară în sus de bucuria. Nu era pe lumea lui Dumnezeu om mai fericit decât acest mire demn de invidiă. Iute ca fulgerul și sprinten ca cerbul, Maino sare jos de pe cal, strânge pe iubita sa de mână, apoi plecă cu dânsa la biserică, să se cunune.

În Spineta era datină din vechime ca, în cazuri de cununii, când tinerii merg la biserică și când se întorc a casă, aerul să resune de împușcături din pistole, din puscă și din piulițe. Dela suirea pe tron a despotului Carol Felice se opriră țeranii d'a purta arme de foc, și d'a le întrebunța fiă chiar și cu ocaziunea ceremoniilor de nuntă; guvernul majestății sale regală se temea foarte mult de conspirațiunile secrete ale carbonarilor. Prin sate se puseseră străji de geandarmi, cari aveau să pórte de grijă, ca nu cumva ordinațiunile guvernului să fiă călcate. Mai energice măsuri se luară în astă privință la anul 1821, togmai când se serba cununia Piei cu Maino.

Ce e drept, tinerii din Spineta, de frica ordinațiunilor severe, nu cutează să manifesteze, la nici o ocaziune, bucuria lor prin împușcături; dar Maino nu voia să-și serbeze cununia fără detunături de puscă și de pistole, și anume

pentru mai multe motive. Mai întâiu prin însoțirea lui cu Pia el devenia ginerele unui brav soldat, care murise pe câmpul onorei și al gloriei; al doilea motiv era, că el câștigase în loteriă patru numeră; în fine el escela între ceialalți junii prin frumuseță, voiniciă și energiă. Deși nunta lui Maino n'avea să se serbeze togmai cum se serbase cununia marelui împărat Napoleon cu fiica împăratului Austriei, totuși o serbătoare extraordinară trebuia să fiă și căsătorirea lui Maino!

Când convoiul nuntașilor era pe la jumătatea drumului spre biserică, amicii lui Maino începură a chiuși cât îi lua gura, érá chiotele le însoțiau de împușcături din pistole, de răsuna aerul. Înșuși mirele răpit de bucuria produsă prin detunături, scóse dela brâu două pistole vechi, ținute cu argint, și pe amândouă le descărcă deodată; mirésa conjura pe Maino să nu împusece, ca nu cumva să vină în conflict cu autoritatea respectivă; dar lui de nimenea nu-i pessa, mai vartos în situațiunea, în care se afla.

În alte împrejurări contravențiunile de felul celei amintite s'ar fi pedepsit cu o amendă în bani său cu altă pedepsă prescrisă de legi, însă nu prea aspră. Dară din fatalitate unul din geandarmii staționați în Spineta pețise cu cât-va timp înainte pe Pia și sperase, că dânsa vędându-l în uniformă și gulerat, va să-l prefere feciorului de zidar. Dară Pia nu-i dete mâna ei. Dé atunci încóce acel geandarm, anume Barbone, căuta să-și răsune în-contra lui Maino și nu se gândia la alt ceva, decât cum ar face și cum ar drege, ca să pérđă pe rivalul său. El alergă prin satele vecine, Parodi și Madrigone, și strînse pe camaradii săi de arme, că-cî în Spineta nu se aflău decât două geandarmi. În ziua nunții geandarmii erau adunați în Spineta.

(Va urma.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Femeia și emanciparea ei.

(Continuare.)

Încă din secolii cei din urmă ai evului mediu, Franția începu a da tonul în ceea ce se atinge de năravuri și de viața socială preste tot; starea și referințele, în care se află femeile în celelalte țeri, sunt mai mult său mai puțin o copă după originalul francez.

Pe la începutul timpului nou trebuie să fiă domnit o mare demoralizare pintre femei, de óre-ce vedem pe Carol cel mare și pe Ludovic Piul, că dau legi aspre în-contra depravațiunii. Pe timpul acesta și cu deosebire după Cruciata, vedem pe principii întreținând, togmai ca și sultanii din orient, cete întregi de femei publice, care le urméză în expedițiuni și se pórta cu îmbrăcăminte ca și femeile cele mai nobile. În orașele înavuțite prin negoț depravațiunea este tot așa de mare, ca și la curțile nobililor. Asuprirea vęduvelor și a orfanilor, precum și purtarea nemorală mai ales față de clasa servitórelor, sunt lucruri ordinare și de tóte dílele. Concubinatul este un ce obicnuit, érá fiu nelegitimă ai principilor și ai nobililor se numesc și se iscălesc cu fală „batards” și în secolul al 12-lea capătă drepturi escepționali, pe când mai nainte erau repudiați.

Deodată cu renascerea sciințelor mai cresce în cât-va și stima față de femei. Pe când în evul mediu femeile

nobile nu nisuiău la alt ceva, decât numai să strălucescă la turnire și la jocuri cavaleresci — la acele petreceri fantastice, la care cavalerii se întreceaă ca să esceleze ca „serviteurs ou servants d'Amour,” observăm cu plăcere, că începând cu secolul al 14-ea, damele și feciórele nobile se retrag dela aceste spectacole nefolositoare. Comorile de sciință și arte, rămase dela vechii Greci și Romani, se scóseră din întunerecul, în care zăcuseră pierdute în decurs de mai mulți secolii. Un nou spirit începe să adie peste popóre, mai întâiu în Italia, apoi în Franția. Acest fenomen nu putea să rămână fără de influință asupra femeilor. În Italia se urcară femei cu o îndrăsnelă bărbătescă pe catedrele publice ale nou înființatelor Universități. Și femeile se entusiasmară pentru studiul limbelor clasice și pe când o parte din principii vedeau în cei învățați numai nisce bieți scriitorăș, érá în ocupațiunea cu sciințele numai un ce înjositor, pe atunci femeile cele mai nobile și mai ilustre cultivară sciințele și sprijimiră învățăturile. Renata, fiica lui Ludovic XII din Franția, era tot așa de versată în tóte sciințele, chiar și în astronomiă, ca și cel mai mare învățat. Margareta de Austria și Maria din Ungaria corespoada în limba latină cu cei mai renumiți învățați. Regina de Navarra, Margareta, sora regelui francez Francisc I, pe

lângă aceea că era femeia cea mai frumoasă și mai virtuoasă, avea și un spirit, o cultură extraordinară. Ea a scris în limba latină, franceză ect., a compus drame și poezii, care au apărut sub titlul: „mărgăritarul mărgăritarelor.” Mai asemenea în talent și cultură a fost și nenorocita regină a Scoției, Maria Stuart; era frumoasă și virtuoasă Ioana Gray se numea o minune pentru multa ei învățatură. Ea consola pe eșafod pe sora sa în limba, în care a scris Plato despre nemurirea sufletului. Și în Germania se lăți între femei dragostea științelor; era în Spania cu limbele orientale se ocupau mai numai femeile.

Tristă însă și stricăcioasă a fost influința ce-a avut asupra moralității femeilor petrecerea lor la curte și mai ales la curtea franceză. Depravațiunea, care se încuibase în secolul al 16-ea la cavaleri și la curteni, se estinse în curând și asupra femeilor. Parisul cu deosebire deveni centrul tuturor desfrânărilor. Într'aceea vedem însă femei care, ca Ninon de l'Enclos, pe lângă cea mai mare depravare morală, totuși prin înalta lor cultură jocabă rolul Aspasiiei. De altmintrelea se mai conservase în inimile femeilor un fel de simțământ cavalesc, care se prefacea adesea în eroism. Admirabil a fost curagiul femeilor Hughenote la apărarea fortăreței Rochelle, ca și al protestanților din Magdeburg. În fine mai avem să amintim din acest timp, că influința femeilor dela curți asupra afacerilor politice era mare, cu deosebire în Franța. Ana de Bretagne, soția lui Ludovic XII formă la curte cel dintâiu cerc de femei, dintre care unele se primiră în consiliul secret. Mama lui Francisc I a încheiat la 1529 cu Margareta de Austria pacea dela Cambray, care s'a numit „pacea damelor.” Numai cardinalul Richelieu delătură sub Ludovic XIII cu totul influința femeilor, însă sub Ludovic XIV această influință câștigă din nou terenul pierdut.

Cu începutul secolului al 17-lea începe pentru viața omenimei întregi, și în speciă și pentru pozițiunea femeilor,

o eră nouă, pregătită prin nise evenimente mari și mai vârtos prin înflorirea științelor. Să aruncăm dară o privire și peste timpurile secolilor din urmă.

O viață cu totul deosebită de aceea a femeilor franceze trăiau femeile în Spania, unde rămăsese după Mauri un fel de colorit oriental. Viața Spaniolelor era foarte tristă; fiind cu totul retrasă, femeia spaniolă fără voia bărbatului nu putea să primescă pe nimenea și numai arare ori eșia pe promenade cu trăsura închisă. Fiă-care Spaniol, de ori-ce însemnătate ar fi fost, își avea amanta sa, cu care se arăta nesfuit în public. Singura petrecere

a femeilor era împletitul, societatea servitorilor și mersul la biserică.

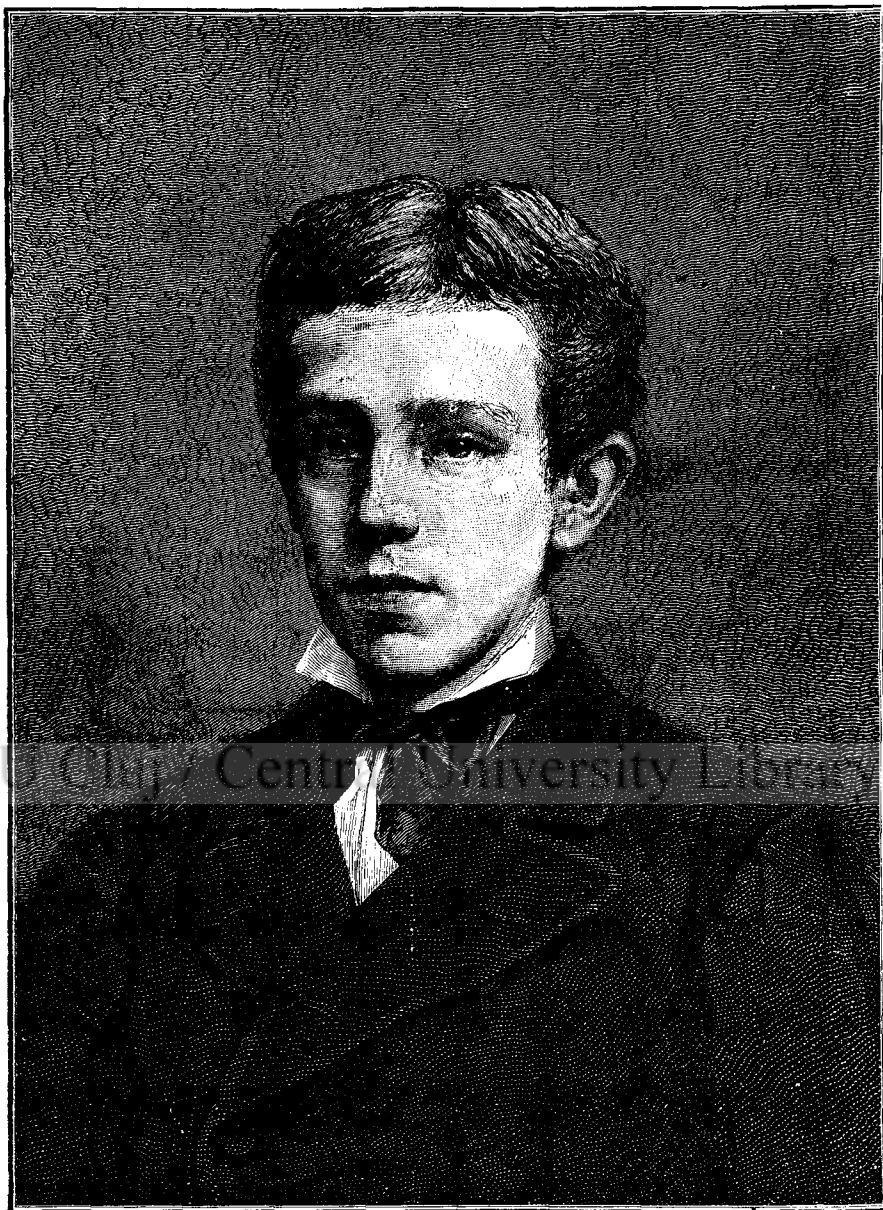
Tot cam de caracter oriental era și pozițiunea femeilor portugeze. Aristocratele portugeze eșiau din casă numai când aveau să meargă la vre-o amică, la biserică se u la vre-un loc sfânt. Totă plăcerea ei consta în aceea, că ședea la ferestra fără de nici un lucru și privia la trecători. Mai târziu se introduseră și aci, ca și în Spania, obiceiurile franceze.

Și în Italia la începutul evului nou femeile trăiau foarte retrase. La fetele italiene nu aveau intrare nici chiar fiile de principii. Femeilor nobile le era ertat a privi de pe ferestra se u de pe balcon la festivitățile lumesci și bisericesci, a merge la biserică și la teatru; era în societate cu bărbații ele nu veniau, decât

în zilele de gală fiă la curte, fiă la baluri.

Cu totul altfel era viața damelor la curțile domnitoare din Germania, Anglia, Danimarca și Suedia. Aci femeile erau mai puțin restrinse, că-ci aci se imita și în astă privință moda franceză.

La nici o curte domnitoare femeile n'au avut o influință așa de mare asupra afacerilor publice, ca la curtea lui Ludovic XIV. Această influință ele și-o câștigară nu atât prin frumusețea trupului, cât mai vârtos prin puterea spiritului, nu atât prin virtutea lor, cât mai vârtos prin slăbiciunea și depravațiunea bărbaților. Nici o femeie n'a

Archiducele Rudolf. (Pag. 67).

avut atâta și așa de nețermurită influință asupra regelui, asupra curții, asupra statului și asupra unei părți însemnate din Europa, ca Madame, Maintenon; care dela postul de guvernantă se înalță până la tronul regesc, deși nu avu satisfacțiunea de-a fi declarată pe față de regină. După mórtea lui Ludovic XIV (1713), bigoteria și pietatea falsă se înlocui prin cea mai desmățată nerușinare cu deosebire între femei. Ducele Filip de Orleans, regentul Franciei, comitea orgii, care trec peste totă închipuirea, care aflău însă numeroși imitatori. Nerușinarea fiicelor lui Filip înfectă ca o otravă societatea femească; căsătoria se disolvase mai de tot seú apoi nu mai esista, decât cu numele; era un ce fórte rar și aprópe de necređut, ca bărbatul să iubescă pe soția sa, seú soția să-și iubescă bărbatul! După mórtea regentului (1723) începu éráși domnia femeilor și deveni mai puternică decât pe timpul lui Ludovic XIV. Sub Ludovic XV domnesce în realitate marchisa de Pompadour; ea conduce tóte afacerile interne și externe, denumesc ministri și generali și primesce pe ambasadorii curților străine. Rolul ei l'a continuat mai târđiú faimósa Dubarry.

Să încheiem în fine tabloul istoric asupra pozițiunii femeilor prin câte-va notițe despre femeile dela începutul secolului, în care trăim, considerând și aici mai cu samă împrejurările din Francia. Acéstă țéră a rămas încă mult timp centrul vieții politice și sociale în Europa. Cu un dor nespus își îndreptă poporul francez privirile asupra tinérului rege Ludovic XVI, când acesta se sui pe tron în anul 1774. Dară durere! el n'a fost merit, să salveze statul monarchic. Revoluțiunea cea mare și înfricoșată erupse. Femeile și fetele jértfiră cu entusiasm prețioșele lor și luară parte la sərbătorile de libertate. Când se rădicară încontra tinerei republice pericole amerințátore din afară și din lănturu, vedem cum femeile și fetele franceze îmbărbătează și îndemnă pe bărbații, frații și iubiții lor, să apere patria până la cea mai de pe urmă picătură de sânge. Multe își renegară secul, se înșirară pintre ostași, reportară strălucite cununii de învingere, seú muriră mórte eroică. Pe timpul terorismului înfiorător desprețuirea morții ajunse la modă și se manifesta mai tare la femei, decât la bărbați. Neînfrângibilă era puterea voinței la femeile timpului acestuia.

Cu căderea lui Ludovic XVI se sevérși tot odată și o reformă mai în tóte referințele vieții. Pe când mai înainte mamele nenaturale dela curte își trămiteau micuții lor prunci la țéră, ca să-í crească țéraneele, acum republicanele începură să-și împlinescă datoriele cele mai scumpe aplecându-și inșele copiii. Pe când mai înainte ficele din casele aristocratice se cresceau prin mănăstiri, începură acum a fi educate înaintea ochilor mamei. O mare influință esercită revoluțiunea și asupra îmbrăcăminteii; tóte ornamentele nenaturale, și cu acestea și peruca, dispărură. Direcțiunea acéstă, croită de revoluțiune, se continuă și după restaurațiune. Încetul cu încetul femeile își căștigară drepturi tot mai multe în viața publică. Ameliorarea scólelor și a instrucțiunii înalță și cultura femeilor, care se inițiară acum în lucruri, ce mai înainte le-au fost cu totul necunoscute.

Femeia, după cum ăice un scriitor german, își rădică pretutindinea capul și sparge murii ceii chinezesci, cu cari a fost încungiuată. Vieța socială este câmpul, pe care

în secolul nostru femeia se nisuesce a se rădica la înalțimea pozițiunii bărbatului.

II.

Recapitulând cele cuprinse în acest prospect istoric asupra poziției sociale a femeii, observăm, că cu cât ne apropiăm mai mult de timpurile moderne, cu atâta poziția femeii devine mai démnă, mai umană. Femeia astăđi nu mai este un lucru, un instrument orb, pus la dispozițiunea arbitrară a bărbatului, ci ea se bucură în tóte țerile civilizate de stima și considerațiunea, ce o merită ca parte întregitoare a omului. Cu tóte acestea, s'au conservat până astăđi și se mai conservă încă nisce diferințe esențiale între bărbat și femeia, — diferințe create de bună samă de referințele naturale și pe care obiceiurile omenesci le-au sancționat. Și astăđi încă cercul de activitate al femeii se compune mai mult seú mai puțin din ocupațiunile așa-numite economice, adecă din îngrijirea de economia casei și de crescerea pruncilor, pe când bărbatul își cércă puterile fizice și spirituale în lupta cu elementele din afară. Și astăđi mai au încă deplină valóre la partea cea mai mare a omenimeii cuvintele lui Schiller:

Bărbatul s'aruncă,	A pruncilor mamă,
Prin lumea dușmană,	În cercul din casă,
Căutându-í să lucre,	Domnesce 'nțelptă;
Să facă, să drégă,	Copila o 'nvață,
Să stórcă, s'apuce;	Pazesce copilul.
Se 'ntrece, cutéză,	Într' una ea mișcă,
Norocul vénézá. Și:	Bărbata sa mână;
În casă e dómnă,	Cu mintea-í istéză,
Nevasta de trébă;	Căștigul mulțesce ect.

Cu acéstă însă nu se mulțamesc nici decum campionii emancipării moderne, ci pretind, cum am amintit la început, să se delătoreze tóte barierele, ce le-a pus natura și obiceiurile omenesci între bărbat și femeia, să se stăbilească între aceste dóue secsuri egala îndreptățire până la ultimele consecințe. Vine însă întrebarea, decă acéstă este posibil, decă este necesar pentru progresul omenimeii? La acéstă întrebare vom raspunde printr'o scurtă cercetare asupra constituțiunii fizice și psihice a femeii.

Cu privire la partea fizică a femeii, aflăm la unul dintre cei mai zeloși apérători ai seculului femeesc următoarele cuvinte semnificative: „Natura — ăice Jung — își are pretutindinea punctele sale de tranzițiune, astfel între mineral și plantă, între plantă și animal și în fine, între animal și om. Și cu cât un organism este mai perfect, cu atâta este mai diferit între ființe de același soiú, și cu atâta este mai mare diferința între indiviđii de secul femeesc. Încă în imperiul animalelor întempinăm bărbătuș și femeiușcă despărțiți în esistențe deosebite, fiind însă pe de altă parte mai asemeni în puteri. Pentru ca să se nutrescă și să se apere, femeia în imperiul animalelor este avisată mai cu samă la puterile sale proprii. Érá în genul omenesc femeia stă față cu elementele nedumerite ale naturei togmai așa de lipsită de ajutor, precum este de înarmat bărbatul împotriva acestora; și cu cât omul se depărtéză mai tare de animal, cu cât rasa este mai nobilă, cu cât cultura este mai înaintată, cu atâta se manifestéză și se recunósce mai bine acéstă diferință.“

Érá renumitul scriitor francez, J. Michelet, ăice despre femeia: „Son sang n'a pas le cours du nôtre; par moments, il se précipite, comme une averse d'orage. Elle ne res-

pire pas comme nous. Elle ne mange pas comme nous, ni autant, ni les mêmes mets. Pourquoi? Surtout par la raison qu'elle ne digère pas comme nous. Sa digestion est troublée à chaque instant par une chose: elle aime du fond des entrailles". Adcă: „Sângele ei nu are cursul sângelui nostru; uneori el se precipită, ca o plöie cu furtună. Ea nu respiră ca noi. Ea nu mănăncă, cum mănăncăm noi, nici atât de mult, nici aceleași bucate. Pentru ce? Mai vârtos pentru motivul, că ea nu mistuesce, ca noi. Digestiunea ei tulburată în tot momentul printr'un lucru: ea iubesc din adâncul inimii sale.“

Etă două autorități competente în materia din ces-tiune; aceste autorități constatéză fără rezervă, că există o esențială diferență între natura fizică a femeii și între aceea a bărbatului, recunoscând, că femeia este dela natură mai slabă, mai debilă, că are prin urmare necesitate de-a fi crută și ajutorată din partea bărbatului. Dară fiă-care scie din propria observațiune, că femeia nu este înzestrată dela natură cu atât'a vigöre și cu atât'a putere fizică, ca bărbatul. Contrastul între bărbat și femeia se manifestéză în tot organismul trupului. Abstrăgând dela statura și dela forma esteriöră a trupului, care la bărbat este mai energică și mai colțurosă, érá la femeia mai fină și mai mlădiösă, bărbatul se mai deosebesce de femeia și în privința singuraticelor părți constitutive ale trupului. Pe când la bărbat scheletul costitue $10/100$, la femeia el nu forméză decât $9/100$ din întréga greutate a corpului; numai craniul (scăfălia) este la femeia mai greu în proporțiune cu celelalte părți ale scheletului. Părțile tari, cum este pielea, sgărceiul, vinele (córdele), muschii etc. sunt la bărbat mai întinse, mai tari și mai dure; tot asemenea și ósele. Pielea la bărbat este cu mult mai grósă, decât la femeia; cu deosebire însă puterea muschilor este la bărbat cu mult mai mare, decât la femeia, parte pentru că fibrele musculare sunt mai compacte, parte pentru că reacțiunea nervilor asupra lor este mai energică. Încât pentru sistemul nervos, este de comun cunoscut, că femeia

e mai iritabilă, decât bărbatul și de aci se și esplică, că unele bóle de nervi, cum e hysteria, sunt proprie numai femeilor, érá altele, precum e lipopsychia (leșinul) se ivesc mai des la femei.

Din cauza constituțiunei sale mai debile, femeia nu este în stare a sêvêrși lucrări mai grele și care cer o încordare mai îndelungată a puterilor fizice. „Tot ce au đis economiștii și alții despre aplicarea femeilor la industriă — afirmă Michelet — nu privesce decât o escepțiune abia vizibilă pe charta pământului, un mic punct negru pe suprafața Europei.“ În tóte lucrurile și în toți timpii femeia nu s'a ocupat, decât cu lucrurile casnice, care la popórele agricole cuprind în sine și agricultura, precum și grădinăritul. Și într'adevêr nu se póte crede, că va sosi curênd timpul, în care femeile să apuce armele, ca tot atâtea amazóne, spre a apăra patria încontra inamicului, érá bărbatii să stea acasă torcênd și țesênd, — timpul, în care femeile să ica barda și toporul, ca să ne clădescă locuințe etc.

După aceste observațiuni generalii asupra constituțiunei fizice a femeii, să atingem în câte-va cuvinte și unele particularități fizice, care împiedecă mai cu deosebire pe femeia de-a se ocupa întins și fără întrerumpere cu afaceri mai anevoiose afară din casă. Fără de-a susține întru tóte părerea lui Michelet, care đice, că pretutindenea, unde femeia nu și-a esterminat secul prin muncă excesivă, acésta se află în genere într'o stare de suferință, cel puțin o săptămână din patru, — totuși trebuie să constatăm, că femeia este mai des espusă la bóle, cel puțin ca mamă. Se póte închipui, ce stingherire și întrerumpere ar trebui să sufere o meseriă purtată de o femeia, când la acésta se ivesc simptomele, care-î prevestesc, că are să devină mamă. Se va reflecta însă, că și bărbatul este supus la bóle. Adevêrat; dară la bărbat bólele sunt stări escepționale, pe când la femeii și stările acelea de nedestoinică pentru lucru se repetesc periodic.

(Va urma.)

Archiducele Rudolf

Fiitoriul monarc al Austro-Ungariei, Înălțimea sa archiducele Rudolf, s'a născut la 21 august 1858. Nascerea sa a fost salutată cu bucuriă și cu entusiasm de cătră tóte popórele monarchiei. Astăđi popórele simt o nouă bucuriă, că-cî eredele de tron a devenit deja majorén.

Presentând cetitorilor nostri portretul junelui archiduce, vom face în câte-va cuvinte și istoricul educațiunei sale. Suntem încredințați, că toți aceia, cari au copii de crescut, vor scii să profite de esemplul, ce le dá înalta familiă domnitóre. Majestatea sa împératul și regele, majestatea sa împérătésa și regina strălucesc înaintea ochilor nostri ca nisce modele de părinți și nu putem admira îndestul îngrijirea ce-au pus în opera educațiunei iubitului Lor fiu.

Augustul monarc al Austro-Ungariei e pêtuns de acea convicțiune prea adevêrată, că numai o educațiune bună și perfectă póte face pe om fericit și folositor societății, în care trăesc, — că un principe bine educat va deveni o binecuvântare pentru popórele de sub sceptrul său. De aceea Majestatea sa a și nisuit într'acolo, ca

eredele de tron să fiă crescut într'un mod, care să corespondă înaltei misiuni, ce-l așteptă.

Archiducele Rudolf și-a început educațiunea în cercul familieii, sub îngrijirea augustilor sêi părinți. În primii patru ani ai etății avu guvernantă pe baronésa Welden. În acéstă epocă de fragedă prunciă educațiunea archiducelui avea drept object desvoltarea fizică, întărirea și asigurarea sănătății trupesci. Spre acest scop împêrătescul prunc a trebuit să petrecă mai mult afară din capitală, anume prin Schönbrun, Laxenburg și Reichenau, unde putea să respire tot deuna un aer curat, care e o condițiune principală pentru conservarea sănătății. Resultatul acestei măsurii înțelepte a fost, că desvoltărei trupesci a archiducelui i s'a pus un temelii solid, i s'a dat o direcțiune salutară.

De ordinar copiii până pe la etatea de 6 sêu 7 ani își petrec mai tot timpul cu jocuri și cu distracțiuni. Archiducele Rudolf dela al 4-lea an încóce putem đice, că n'a sciut, ce sunt petrecerile prunciiei. Escelentul și înțeleptul sêu părinte a găsit de cuviință, a-l deprinde de

timpuriu cu munca și cu greutatea ca pe unul, care e menit să porțe când-va cea mai grea sarcină din lume, adecă sarcina ocărnuirei unui stat mare. Deja în primăvara anului 1862 eredele de tron a trebuit să-și începă instrucțiunea în obiectele elementare, în cetire, scriere și socotelă. Pentru aceste obiecte avu instructor pe capelanel curții, Mayer. Pe lângă instrucțiunea elementară din numitele obiecte, fragedul principe se mai ocupa și cu învățarea unor limbă de-ale popórelor monarchiei. Se spune, că aceste limbă și le-a însușit cu multă înlesnire. Până la etatea de 9 ani densusul termină învățăturile prescrise pentru scólele primare.

D'aci înainte Rudolf se puse pe instrucțiunea gimnasială având profesori pe cei mai distinși învățați de pe atunci. Ar crede cine-va, că un principe póte să trecă mai cu ușurință peste numeroasele greutăți împreunate cu învățăturile gimnasiale. Acésta n'a făcut'o archiducele Rudolf. Voința Majestății Sale a regelui era, ca fiul său să studieze tóte obiectele prescrise cu aceea rigóre și cu acea esactitate, care se cere dela orí-ce scolar. Pe lângă cultivarea spiritului n'a fost părăsită nici dezvoltarea trupului. Gimnastica, înotul și danțul, ba chiar și călăritul erau obiectele, care oferiau archiducelui distrațiunea cuvenită în órele libere de studiu. Primul examen public din studiile gimnasiale l'a depus în anul 1872 la Gödölö. Mai mulți bărbați fruntași au fost de față la acest examen și n'au putut decât să admire zelul principelui în tóte obiectele de învățământ.

În anul 1875 terminând instrucțiunea gimnasială archiducele Rudolf, deși în etate fórte fragedă, se apucă de studiile filosofice, juridice și militare. Conduc de nisce profesori escelenți, densusul făcea astfel de sporuri, încât augustul său părinte se declara pe deplin satisfăcut cu orí-ce ocasiune. Studiele militare, de care se ține și călă-

ritul și scrima, le făcu sub conducerea unor bărbați din cei mai competenți. Pentru dezvoltarea trupului archiducele începu a se deprinde și cu vânătoarea, care după ideile celor vechi nu este decât o scóla pentru răsboi. În anul curgător împărătescul și regescul elev își termină educațiunea conform planului, după care fusese croită. D'aci încolo archiducele Rudolf, eșind din scóla teoretică, va intra în scóla practică a vieții, va fi chemat la acele funcțiuni, care sunt menite să-l pregătéscă pentru anevoioasa operă a guvernării.

În decursul educațiunei și-al instrucțiunei iubitului său fiu, Majestatea sa împăratul și regele și-a ținut de-sacră datoriă de-a informa popórele despre tóte progresele realizate. Astfel rezultatele examenelor erau publicate pe cale oficială, pentru ca toți cetățenii statului să-și pótă da sama despre modul, cum a fost crescut fitorul monarc. Și popórele pot fi mândre, că-ci archiducele e înzestrat cu tóte acele cunoscințe, cu tóte acele însușiri, care se reclamă dela un principe chemat să ocupe tronul unei monarchie, cum e cea austro-ungară.

Casa habsburgică a strălucit tot deuna între celele dinastii europene prin nisce regenți renumiți pentru învățătura lor. Josif II a fost unul din cei mai mari filosofi ai secolului, în care trăia: Mai mira-ne-vom dară, că Majestatea sa a ținut atât de mult la o educațiune cât se póte de perfectă a fiului său? Tóte dinastiile își au tradițiunile lor. Tradițiunea dinastiei habsburgice este învățătura și simțământul umanității. Acestei tradițiuni archiducele va fi tot atât de credincios, cum a fost și cum este augustul său părinte, majestatea sa împăratul Austriei și regele Ungariei.

Popórele monarchiei caută cu mândriă și cu încredere la străluciosul lucéfăr, ce plutesce astăzi pe de-asupra tronului. Ele sunt încredințate, că acest lucéfăr — adecă archiducele Rudolf — va face într'o di fericirea lor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

D o r u l.

(Traducere liberă din Schiller.)

Ab, din ast' adâncă vale,
Unde-apasă ceta grea,
Ca să scap, de-ar fi o cale,
Ce ferice m'as ținea!
Culo ved' mândre coline,
Próspete și verți mereu:
Să am aripă, deți mai bine,
Acolo m'as duce eu.

Armonii auș că sună,
Line tonuri ca din rai;
Balsam borile mi-adună,
De pe-un vesel, verde plaiu.
Și prin rame 'ntunecóse,
D'aur fructe eu zaresc;
Er' acele flori frumóse,
Nici de érnă nu pálesc.

Colo supt un vecinic sóre,
P'ale vârfuri purpurii.
Ce vieță răpitóre,
Și ce farmec aș gási!
Dar un riu pe loc mă ține,
Riu ce curge tulburat;
Dorul meu nestins rămâne,
Ș'al meu suflet întristat.

Ved' o luntre agitată,
Dar pilotul nu-i aci;
Ea de vânturi e mênată . . .
Aid! într' énsa voiu sări.

Índoieli să nu te-apuce,
Dacă ței nu staú bunii:
O minune te va duce,
În cea țéră de minuni.

I. Al. Lăpădat.

R o m â n i i și B u l g a r i i.

Întemplările, ce se petrec pe la pólele Balcanilor, nu pot să nu ne înprospeteze în minte nisce reamintiri din istoria trecutului. Actuala Bulgariă, ca teatru de răsboi, ne face să gândim la Bulgaria din evulu mediú; răsboiul actual ne rechiamă în memoriă acele crâncene răsboie, pe care Români și Bulgarii le purtau odinórá încontra Grecilor bizantini.

În evul mediú Români și Bulgarii formaú între Dunăre și Balcani un puternic regat, cunoscut în istoriă sub numirea de regat româno-bulgar. Alianța româno-bulgară a durat sute de ani și mai rar dóue popóre, care să fiă trăit în mai strînse legături de frați.

Dar când și cum s'a întemeiat acest regat româno-bulgar?

Timpu întemeierii îl putem pune pe la începutul secolului al 8-lea după Chr. Înainte de această epocă Bulgarii, deși trecuseră deja peste Dunăre, totuși nu-și ficaseră încă bine locuințele în patria lor cea nouă.

Împrejurările, care au pregătit terenul pentru întemeierea regatului, sunt în resumat următoarele:

Prin mai multe ținuturi ale peninsulei balcanice, mai ales în Mesia, care deveni apoi Dacia aureliană, se aședaseră cu timpul un mare număr de coloniști romani. Acești Romani trăiau sub ascultarea imperiului de răsărit, a cărui capitală era Constantinopolea sevă Bizanțul. Începutul cu încetul imperiul răsăriten luă tot mai mult un caracter grecesc; era elementul roman separându-se de Greci, deveni cu timpul român, ca și dincoace de Dunăre. Noua naționalitate odată formată nu întârzie a veni în conflicte cu aceia, cari se pretindeau stăpânitorii ei și cari începeau deja a vorbi altă limbă. Pe la începutul secolului al 6-ea după Christos Românii dintre Dunăre și Balcani se revoltaseră încontra imperiului bizantin, având conducător pe vitézul Vitalian. Scopul acestei revoluțiuni nu putea să fiă altul, decât rumperea Românilor de către Bizantini și constituirea lor în stat neatârnat. Vitalian nu isbuti să realizeze această idee, dară de atunci încôce luptele între Români și Bizantini nu se mai contenesec.

Togmai pe timpul, când elementul român se pusese în antagonism față de cel grecesc, togmai pe atunci se ivise prin ținuturile dintre Dunăre, Prut și Marea-negă un popor de origine ugrică. Acest popor barbar și sălbatic venise din ținuturile Wolgei; de aci și numirea lui de Wolgari, mai târziu însă, Bulgari. Bulgarii trăiau pe atunci din jafuri și se răsboiau necontenti. În decurs de un secol și mai bine ei năvăliau pe Dunăre însus până în Panonia și treceau adeseori și peste Dunăre, de pustiaș ținuturile bizantine, mai ales ambele Mesie, care se ținea de Dacia aureliană și ripenă. În stînga Dunărei Bulgarii veniră în atingere cu Slavii, anume cu Anții, se amestecară cu o parte din ei și începură astfel a se slavisa; slavizarea lor se continuă apoi dincolo de Dunăre, unde se și completă.

Pe la anul 680 d. Chr. Bulgarii trecură cu toții Dunărea și se revărsară peste Mesia de jos, de unde năvăliau apoi prădând prin provinciile bizantine învecinate. Românii mesieni nu fugiră dinaintea acestor barbari păgâni, cu cari făcuseră deja cunoștință în mai multe rënduri. Din contră, Românii primiră pe Bulgari cu brațele deschise și se aliară cu densesi spre a se smulge de sub ascultarea Bizantinilor. Bulgarii deprinși cu meșteșugul armelor și tot deuna lacomi de pradă erau buni bucuroși să porțe răsboiul încontra Grecilor bizantini. Ei pustiiară de mai multe ori Macedonia și Tracia, fără ca împăratul bizantin să-i fiă putut împiedeca dela acesta.

În două trei decenie, Românii se învățară a trăi în societate și în bună înțelegere cu aliații lor. E adevărat, că la început alianța celor două popore nu era destul de bine întemeiată, mai vartos din cauză, că Bulgarii erau încă păgâni; dară pe la anul 869 ei trecură la creștinism și de atunci încôce înfrățirea ambelor popore deveni completă; de atunci încôce esistența regatului româno-bulgar era asigurată.

Prima dinastie în acest regat a fost bulgară. Meritul ei este, că a pus temelile noului stat. Cel mai vestit dintre regii de națiune bulgară a fost faimosul Simeon,

care și-a câștigat multă gloriă în răsboiele purtate contra Bizantinilor, Pacinaților, Magiarilor și Sêrbilor. Simeon asigură cu desevêrsire independența regatului româno-bulgar și prin acesta el s'a făcut nemuritor. Marele Simeon muri la anul 927 și lăsă statul bine organizat și destul de întărit, pentru ca să se pôtă apêra față de ori-ce inamic din afară.

Petru, fiul lui Simeon, n'a știut conserva ceea ce primise dela tatăl sevă; incapabil de-a respinge atacurile Bizantinilor, el preferă a trăi în bune relațiuni cu curtea din Constantinopole. Petru atât de mult se supuse influinței împăratului bizantin, încât puțin de nu jertfi de bună voiă independența regatului.

Cea dintăiu dinastie română a fost fundată de regele Samuil. Acesta începu un șir de lupte uriașe pentru neatârarea statului. El avu adversar pe vestitul împărat bizantin, Basiliu II, om energic și forțe vitéz. Doue-deci și șeaze de campanii din cele mai crâncene au avut loc între Samuil și Basiliu. Samuil se luptă 40 de ani cu noroc schimbăcios. În cele din urmă biruința rămase pe partea lui Basiliu, care devenise forțe îngrozitor pentru Bulgari și Români. La anul 1014 Samuil fiind învins în luptă de Basiliu, fugi și se închise într'un castel. Împăratul îi trâmise acolo câte-va mii de prizonieri româno-bulgari, cărora le scosesec ochii. Samuil vędend pe acesti nenorociți, fu cuprins de atâta supêrare, încât muri peste curënd. În urma atâtor biruințe Basiliu II fu poreclit Bulgaroctonul, — omoritorul de Bulgari.

La anul 1019 Basiliu își supuse totă Bulgaria. El rădică din capitala de atunci, care se vede că era Ochrida, toate comorile regilor dimpreună cu restul familiei regesci. Regatul româno-bulgar fu desființat și poporul trebui să gêmă sub jugul bizantin mai bine de un secol și jumătate. Încercarea lui Petru Deleanu, de-a scutura acest jug nu numai că nu reuși, dar avu un sfêșit din cele mai tragice. Vitézul Deleanu, care se luptase cu multă bravură pentru redobândirea libertății, fu asasinat de un Român, anume Alusian.

Pe cât timp au domnit în Constantinopole împărații din familia Comnenilor, Româno-Bulgarii n'au mai făcut nici o încercare, de-a se emancipa.

Dar cu suirea pe tron a împăratului Isaaci Angel, în anul 1185, se inaugureză pentru Grecii bizantini una din cele mai triste epoce ale istoriei lor. Cu privilegiul nunții sale, acest împărat asupra și storse poporul afară din cale, punënd dări grele mai ales pe Români și Bulgari. În sumeția sa cea nemêsurată și nesocotită, Isaaci Angel însultă amar pe nisce fruntași ai Românilor, cari erau meniți să jöce un mare rol în istorie.

Două frați, români de viță, anume Petru și Asan, cari pretindeau, că se trag din nêmul lui Samuil, se duseră la împăratul, pe când acesta petrecea în Chipsele, și cerură dela densus, să-i primescă în serviciu militar și, drept recompensă, să le dee nisce ținuturi de prin munții Emului. Isaaci Angel în loc d'a le încuviința cererea, îi trată cu multă neomenie și-i însultă ca pe nisce ómeni de rënd. Atunci cei două frați se reîntörseră pintre compatrioții lor și-i chiamară la arme pentru eluptarea libertății. Nu numai Românii, ci și Bulgarii urmară apelului; cei două frați punëndu-se în fruntea lor, începură răsboiul contra asupritorului din Bizanțiu.

Acésta se întemplă pe la anul 1185.

Isaaciū Angel perdu tóte rěsbóiele, câte le avu cu Románo-Bulgariī. Mai târđiū acest împěrat a fost orbit de fratele sėu Alecsiū, care ocupă tronul prin usurpațiune. Dar Alecsiū Angel încă n'a fost mai norocos în luptele cu veciniī despre mīađă-đi; el cercă să încheiă pace, însă condițiunile puse de Petru și Asan i se părură prea aspre. Rěsboiul se continuă: Románo-Bulgariī înaintară prin Tracia și Macedonia prădând și cucerind. Dară o întemplare neașteptată puse capăt pe un moment vėrsărilor de sänge și rěsbunărilor. La anul 1195 Asan fu asasinat de un vėr al sėu, anume Ivancu. Petru ținu singur domnia până în anul următor, când pe tronul románo-bulgar se urcă fratele mai mic al celor două, adecă Ioaniciū.

Acest Ioaniciū a fost cel mai mare și mai glorios Domn al Románo-Bulgarilor. Mai întâiū de tóte el continuă rěsboiul cu Bizantiniī, asigură din nou supușilor sėi libertatea și neatárnarea; el slăbi pe Bizantiniī, îi umili și în anul 1200 îi sili, să facă pace cu dēnsul. Și pentru ca Bulgaria să nu mai depindă nici bisericesce de patriarhatul grecesc, Ioaniciū intră în relațiuni cu papa Inocențiū III, că-cī avea de gând să trecă la confesiunea romano-catolică cu toți supușii sėi. Corespondința dintre Papa și Ioaniciū e fórte interesantă ca document istoric: ea dovedesce, că Asaniī au fost néoși Románi. În anul 1203 Papa trămise pe cardinalul Leon, de încoronă pe Ioaniciū împěrat.

Relațiunile între Domnul románo-bulgar și între Papa au fost rupte pe la anul 1204, după ce așa numițiī Latiniī, cavaleriī cruciați apusenī, luară dela Greci Constantinopolea și fundară împěrațiā latină. Papa se răđima acum pe cavaleriī catolici și nu mai băga în samă pe Ioaniciū. Acesta veni peste curēnd în conflict cu cavaleriī cruciați, cari āmblau să-și întindă domnia și peste Románo-Bulgariī. Ioaniciū a fost silit, să se rěsboiescă cu dēnsiī. În cele din urmă regele románo-bulgar primse în luptă pe Flandrul Balduin, noul împěrat al Bizanțiului și se đice, că l'ar fi lăsat să móră în temniță. Supt domnia lui Ioaniciū regatul románo-bulgar ajunse la culmea puteriī sale.

În anul 1207 muri acest mare Domn. Dar cu el nu se stinse încă dinastia română. După un restimp de 15 ani ajunse la domniā Ioan Asan II, un fiu al lui Asan cel bėtrân și cumnat cu regele magiar Coloman. La începutul domniei sale acest Asan se luptă și el cu Bizantiniī, alungați din Constantinopole, și cucerī mai multe ținuturi dela dēnsiī; dar mai în urmă el se încumetri cu familia împěratěscă bizantină priu căsătorirea fiicelor sale. De atunci Románo-Bulgariī trăiră cât-va timp în bună înțelegere unii cu alții și se luptară uniți încontra Latinilor, cari nu mai putură conserva mult timp efemera lor împěrațiā.

După mórtea lui Ioan Asan II (1241) și mai vėrtos în urma năvălirei Tătarilor, regatul románo-bulgar alunecă mereu pe povėrnișul decădintiēi; virtuțile rěsboinice dispărură încetul cu încetul. În lănturu urmară fără întreruperi certe pentru tron, frecări și lupte între partidele aspiranților. Usurpațiuni, asasinate și înterveniri din afară, — étă relele ce sėpaū mereu la temelile regatului. Bizantiniī, Tătariī, uneori chiar Unguriī, dedeau acestui regat lovituri peste lovituri. În fine se iviră și Turciī în Europa; victoria lui Baiazid în lupta dela Nicopole, pe la finea secolului al XIV, puse capăt regatului románo-bulgar.

Aliatiī de până acum deveniră supuși sultanilor. Romániī s'au tras tot mai mult spre sud; astăđi ei locuesc prin Macedonia, Tracia, Epir și Tesalia sub numirea de Coțovlachī.

După desființarea regatului Romániī și Bulgariī de peste Dunăre n'au încetat de-a avea o sórte comună. Turciī i-au despoiat de libertate și de drepturi, dar le-au lăsat limba și legea. Turciī le-au lăsat legea creștină și rēmânēnd creștini ca și mai înainte Romániī și Bulgariī au trebuit să se pună sub patriarhatul din Constantinopole. Acest patriarhat era Grecesc și purtă de grijă, ca să greceseze intrėgă biserica ortodocsă din peninsula balcanică. Patriarhul din Constantinopole trāmitea Romānilor și Bulgarilor episcopi și preoți greci, érá acestia nu suferiaū în biserică altă limbă, decât cea grecěscă, singura pe care o sciaū. Prin influința bisericei grecisate Romāniī și Bulgariī începură a-și lăpėda limba lor și a se desnaționalisa. Mai târđiū pe lângă biserica grecěscă se înființară și scóle grecesci. Romāniī și Bulgariī încă învățau în asemeni scóle și se desnaționalisau încă și mai tare.

Atât Romāniī cât și Bulgariī n'au început a se gândi mai serios la regenerațiunea lor națională, decât în secolul nostru. În opera regenerațiunei și unii și alții au fost și sunt încă împiedecați de Greci. Va să đică precum odinóră Románo-Bulgariī trebuiaū să se lupte cu armele încontra Bizantinilor, așa trebuie să se lupte astăđi încontra Grecilor pe terenul culturei. După o mulțime de 'ncordări și opintiri Bulgariī au isbutit a emancipa biserica națională de sub tutela și supremațiā grecěscă; ei înființeză acum și scóle în limba lor maternă. Tot după atari înboldiri și după atari opintiri au isbutit și Coțovlachii a-și întemeia pe ici colea scóle naționali; ei se luptă acum pe alocurea și pentru introducerea limbei materne prin bisericile lor.

Étă deci în ce referințe au stat și staū încă Romāniī de peste Dunăre cu Bulgariī. Alianța lor politică a încetat de mult, dar alianța socială n'a încetat și nici nu credem că va înceta curēnd.

V a r i e t ă ț i

Luptele dela Șibca. În acea parte a munșilor Balcani, care se numesce Balcanul-Șibca, se află o trecătoare sėu un pas, pe unde generalul Gurko a înaintat cu trupele sale spre Adrianopolea. Se scie, că Rușiī nu s'au putut ținea în pozițiunile ocupate dincolo de munți, ci au fost siliți a se retrage încetul cu încetul spre nord. Ei au întărit însă unele puncte în pasul Șibca, spre a împiedeca oștirile otomane de-a trece din Rumelia în Bulgaria. În luna lui August Suleiman-pașa se încercă să alunge pe Rușiī din acele întărituri. Turciī făcură cele mai cumplite opintiri spre a alunga pe Rușiī de pe înălțimile, ce ocupau; într'o singură đi oștenii lui Suleiman deteră de đece ori n-

vală pe dél însus și de đece ori fură respinși. La 25 August Suleiman puțin de nu-și ajunse scopul. Rușiī puținii la număr și isprăvind munițiunea erau cât p'aci să pėrdă munițiunile. Dară togmai în momentele cele mai critice sosi generalul Kwitzinski cu al 16 batalion din a 9-a brigadă de vėnatori; ostașiī se urcară la pozițiuni pe cai căzăcesci. Fiă-care cazac mai luă lângă sine pe câte un infanterist. Acest ajutor, precum și un altul, care sosi de cu sėră, decise lupta în favórea Rușilor. La 26 veni și generalulu Radetzi c'un regiment din a 14-ea divisiune. Turciī au fost siliți să contenească cu atacul. În luna lui Septembrie luptele reîncepură în pasul Șibca tot cu inversunarea de

mai înainte. În momentul, când scriem aceste rânduri Rușii au intrat în fortul dela St. Nicolau, pe care l'ocupaseră Turcii în decurs de câte-va ore. Pasul Șibca va rămânea memorabil în istoria războaielor.

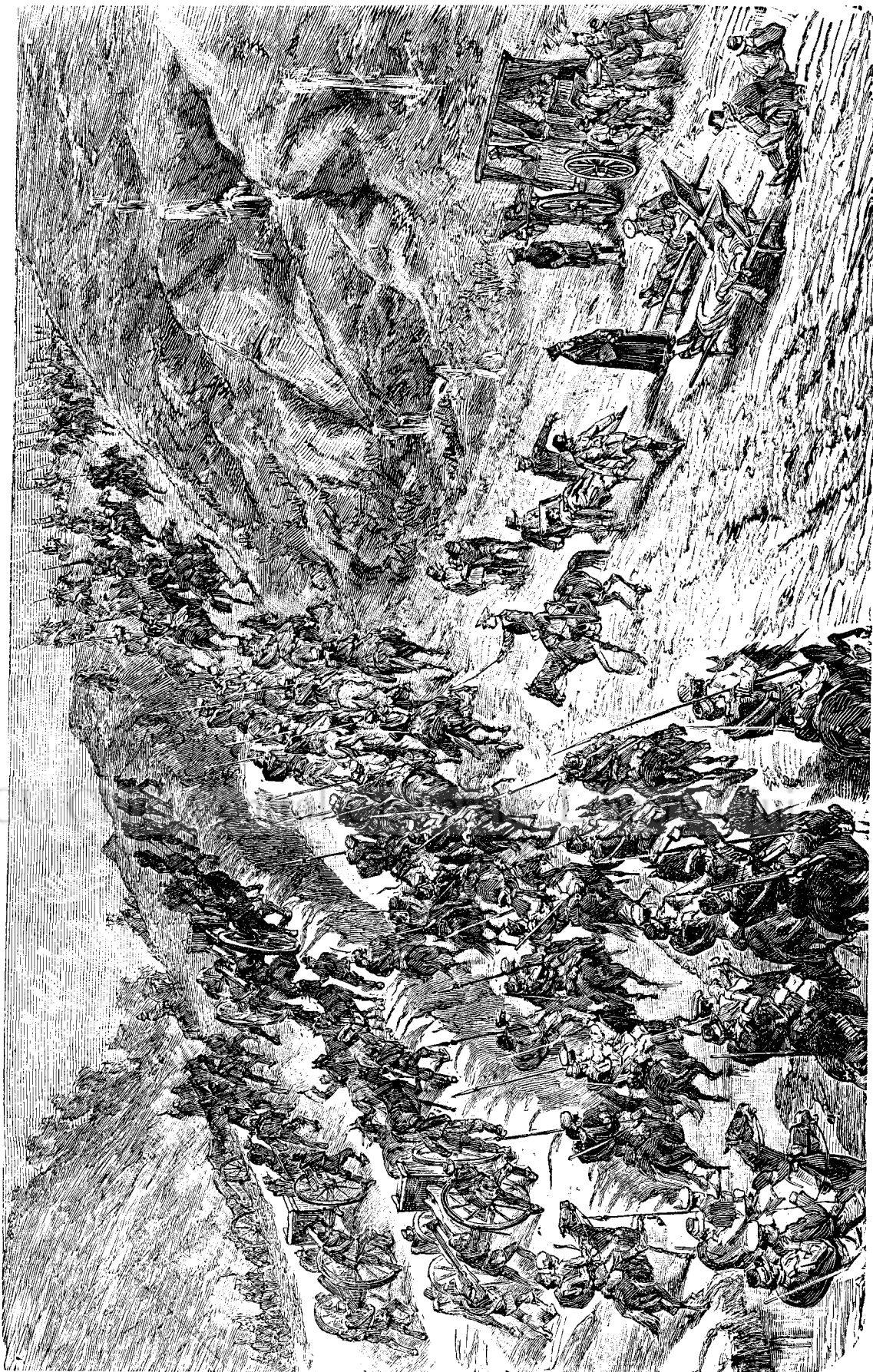
Mii și era mii de oameni l'au înălbit cu ăsele lor și i-au înroșit stâncile cu șiriole de sânge. (A se vedea gravura).

O glumă. Un glumeț din orașul Lyon luă într'una din zile un mic balonaș, o beșică, cu care se joca copiii purtând'o de sfărâ, și etă ce făcu: legă de acest balonaș un bilet, pe care erau scrise armătorele cuvinte: »Voiu plăti 20,000 de franci acelei persoane, care va fi găsit acest balonaș și acest bilet.« Balonașul fu încredințat aerului și se duse, se tot duse, până ajunsese în Norvegia. Aci el, cine scie prin ce întâmplare, cădu jos togmăi la marginea unui drum. Două țeranți norvegieni găsiră balonașul și biletul arătându-le unui om, care scia carte; acesta le spuse, că ai să câștigi 20,000 de franci dela espeditorul balonașului. Ce fericire pentru bieții țeranți! Ei se învoiră să împartă banii frătesce, mulțămindu-se fiă-care cu modesta sumă de 10,000 de franci. Și într'adever acești două oameni ar fi devenit bogați, decă ar fi știut dela cine să reclame banii. Dar espeditorul balonașului nu se iscălise . . . și aci era totă buba!

Un rămășag ingenios. Într'un restaurant din Paris principele Galitzin prânză la o masă în societatea mai multor cunoscuți. Când era la desert, ospatarul servi între altele și nisce porțiuni de agrașe. Unul din comesenii se rădică, luă agrașe în amândouă mâinile și duse cătră principele Galitzin: me rămășese pe 50 de louis'ori, că

nu veți găci, în care mână sunt agrașele nestrivite. — În cea dreaptă: respunse principele. Contrarul deschise mâna și etă că agrașele erau făcute terciu. Rămășagul se continuă și principele perdu până la 20,000 de franci. În cele din urmă D. Galitzia băgă de samă, că con-

trariul său strivia agrașele după ce i se indica mâna, în care se presupunea, că sunt cele întregi. Toți martorii acestui joc rideau de nu mai puteau . . . în cele din urmă rise și pr. Galitzin.

Luptele dela Șibca. (Pag. 70).

Universitate în Siberia. Siberia rusă din Asia până acum n'avea alt renume, decă acela de loc de esiliu pentru criminaliștii politici. Aflăm cu surprindere, că guvernul rusesc va înființa și o Universitate în Siberia occidentală. Guvernul a avut multă bătaia de cap

cu alegerea orașului, în care să așeze centrul culturii siberiane. În cele din urmă sortii au căzut pe orașul Omsk. În anul 1880 Universitatea din Omsk va fi gata. Spesele întreținerii ei se vor urca la 307,000 de ruble pe an.

O răsunare curiosă. D. Jurrieux, notarul din Soulans - en-Brie în Franția, mai astăzi primăvară se reîntoarnea în timp de nopțe dintr-o excursiune. Când trecea pe lângă un loc, două omeni mascați îi opriră căii cu trăsura. — Domnule notar, — duse unul din cei doi, — dă-te jos din trăsura și te desbracă! Jurrieux rugă pe necunoscuți, să-i dea bună pace; însă un revolver ce-i fu arătat, îl făcu să tacă. Bietul notar se dete jos. Cei doi omeni îl desbrăcară până la piele și îl siliră să intre în lacul dela Brie-Comte-Robert. Apoi unul din ei îi duse: Domnule notar, mâncă dimineață îți vei găsi acasă și căruța și hainele. Noi nu suntem tâlhari, ci răsunători, vrem să te pedepsim. — Răsunătorii înainte de-a se face nevăzuți, porunciră notarului să eșă la mal, apoi îl puseră într-o luntriță și răpediră luntrița pe lac încolo. După acestea ei plecară mai departe. Era o nopțe superbă. Luna se oglindea cu farmec în apa lacului. Termurii acoperiți de sălcii și de papură produceau o curiosă impresiune asupra pedepsitului. Pescii săltau strălucind pe suprafața apei și bróscele ocăciau din toate părțile. Notarul în loc de-a fi încântat de această situațiune romantică, se simți cuprins de nisce fiori misterioși; după câte-va momente el leșină în luntriță. Trecu o jumătate de oră, și nisce țeranî veniră de scăpară pe notarul din misterioasă captivitate. Sosind a doua zi acasă, Jurrieux găsi la porța curții și trăsura și hainele. — Morală: notarii să nu-și atragă nici când ura poporului, ca să nu o pată ca d. Jurrieux.

Bibliografia. „*Sprachliches aus rumänischen Volksmärchen von Dr. Johann Urban Jarnik*“ e titlul unei broșure interesante ce-a apărut în Viena în anul 1877. Autorul broșurei s'a ocupat timp îndelungat cu studiul limbii române și a cetit multe scrieri de-ale noastre. Ajutat de d. George G. Tocilescu, doctorul Jarnik, care e profesor la o școală reală din Viena, a cules de prin povestile românesce acea frumoasă și nervoasă fraseologie populară, care e propriă limbii noastre și nu se poate traduce în limbi străine, decât prin circumscieri. O astfel de lucrare e de mare preț pentru literatura noastră și pentru studiul limbii. Ar fi trebuit să o facem noi încă de mult; dar fiind că n'am făcut-o, să mulțămim domnului Jarnik, că s'a nevoit să o facă domnia sa. În introducere d. autor vorbește despre diferitele direcțiuni filologice la Români, despre scrierea limbii și despre modul, cum ar trebui culese și redactate povestile. Cele mai multe din opiniunile rostite de d. Jarnik le subscriem și noi și le va subscrie ori-ce om cu vederi curate și netulburate de patimă. Povestile, de care s'a folosit mai vartos autorul broșurei, sunt cele publicate în „Convorbirile literare“, în „Columna lui Traian“ și în colecțiunea domnului Ispirescu.

În cele ce urmază împărtășim cetitorilor nostri o mică parte din materialul broșurei și recomandăm junilor literați, să țină samă în scrierile lor de aceste frase verzi românesce, pe care nu le vor găsi în alte limbi.

»N'avea după ce bea apă« = sêrac. »Nevasta . . . era pestriță la naște« = rea. »El trecuse și prin ciur și prin dirmon« = pățit. »Légă paraua cu de ce noduri și tremură după ban« = sgârțit. »Babă meșteșugosă la trebile sale, cum îi sfredelul dracului« = îndemănatică. »O turtă cât toate țilele de mare« = mare. »Un stăpân, ca pânea cea bună« sêu »Bărbatu-meu e cum îi pânea cea bună« = bun. »Mî-a trecut ciolan prin ciolan« = ostenit. »Nu âmbra cu gârgăunii în cap« = nu fi nebun. »Amendouî aveau pe vino 'ncôce« = erau frumoși. »La sôre te puteai uita, dar la dênza ba« = frumoasă. »Ruptă din sôre întogmai ca Iléna Cosințana« = frumoasă. »Posomorîți ca vremea cea rea« = triști. »Bine ar fi mîi Chirică, dec'ar fi toate cu lapte câte spu« = adevărate. »Cu capra țî-ai pus în cârd« sêu »Cu mine țî-ai pus boii în plug?« = te-ai împreunat. »Se făcea luntre și punte« = se silia din toate puterile. »L'am potcovit« = l'am înșelat. Mânca și bea până chiuia și cu pâlăria după lună asvêrlia« = făcea chef. »Bucătariul își luă picioarele pe umere« = fugi. »Îi sărise inima de frică« sêu »I s'a suit tot pêrul în vêrfu capului« sêu »Se făcea pêrul măciucă« sêu »I se făcuse inima cât un purice« = de frică. »I se pârea, că apucă pe Dumneșeu de un picior« = bucuria. »Se uită la ea, ca la un cireș copt« = cu dragoste. »Țeraniî, cari nu auvese nici în clin, nici în mănecă« = nici un amestec. »Îi chîorăia mașele de fôme« = era tare flămând. »Învêțase cartea până la brêu, adecă se făcuse

burduf de carte« = învățase mult. »Drag ca ochii din cap« sêu »ca lumina ochilor« = foarte iubit. »Frații mei îmi coceau turta« = căuta a face rău. »Însurătorea rămâne baltă« = nu se face. »Îți spun verde și curat« = fără rezervă. »Începu să-i spue verzi și uscate« = multe fără valôre. »Îți va toca câte 'n lună și 'n sôre« = multe de tot felul. »Se puseră a trage câte un pui de somn« = a dormi bine. »Tu dormi ca un buștean« = greu. »Pe când âmbra tîind cânilor frunză« = fără trebă. »Oftă din baerile inimii« = adânc. »Era să lase (să dea) ortul popii« = să moră. »Lovi pe smeu, îi luă mirul, apoi îi tăie capul« = îl omori. »Am eu ac și de cocoul têu« = sciú ce să-ți fac. »Nevasta tăcea și înghiția noduri« = răbda. »Esci un băiat isteț și mai sci păcatul? pôte și harnic« = din întemplantare. »Cât ai îmbuca odată« sêu »Nici cât ai da în cremene« sêu »Cât te ștergi la ochi« sêu »Cât ai bate din palme« = la moment. — Prin repețirea cuvântului se dă espresiunei mai multă tăriă: Abia, abia. »Pădure mare mare«. »Se duseră, se duseră. »Merse ce mersea. »Dacă vêdu și vêdu«. »Merse, merse și ér' merse«. Pândiră o zi, pândiră două, pândiră mai multe zile și nu se întemplantă nimica. »Singur singurel«. Caracteristice sunt și următoarele locuțiuni: »Norocul îi curgea gârlă« = mult. »Îi curgeau lacrimile pêrêu« = ca nisce përaie. »Îi legară fedeleș« = ghemuindu-i. »Se vêdu singură cuc« = de tot singură. »O apucă la sănătosa« = fugi. »El înse o cam băgase pe mănecă« = se speriasă. »O întorse pe foia ceealaltă« = vorbea sêu se purta altfel. »O luară iute la picior« = plecară. »O tuli la fugă și fugi« = apucă fuga. »Care cunoscea ca în palmă toate cotiturile munților« = prea bine. »Nu sunt ei de florile mêrului cu Țugulea vitêzului« = îndeșert. »El era bun bucuros« = îi plăcea să . . . »La vêrstă de treizeci și mai bine de ani« = mai mult. »Începe a vêrsa la apă« = apă. »Nu mai spune la nimicuri« = nimicuri. »Și care unde o cădea din sulțile vóstre, acolo vê sunt scrisele« = ori unde. »Și când colo, numai etă îl vede« = îndată pe neașteptate. »Unde smuci odată sabia din pământ« = smuci de odată. »Tu nici de păscut gâscele nu esci bun« = să pasci gâscele. »De sciut nu putem sci« = în ceea ce s'atinge de sciut.

Notițe economice. Cea mai nimerită prepărare a cafelei e, după doctorul Beuthien, următorea: Cafêua să se prîjescă numai până atunci, când colôrea ei începe să devină negruă. Înainte de a lua tigiua dela foc, să se arunce pintre cafea o mică dosă de sahar, pisat cât se pôte mai mêrunt. Acest zahar topindu-se în tigiă, se lîpesc de bôbele de cafea și le dă o cójă fină, care împiedecă esalarea aromei. Când e vorba de-a prepara cafêua pentru beut, atunci bôbele se macină cât mai fin și cafêua pusă în apă se lasă pe foc 10—12 minute, ca să fêrbă încet și bine. Când ulcica se rădică dela foc, atunci lângă cafêua lertă se mai adauge ca a patra parte și de cea nefertă și se lasă să stea vre-o 5 minute. După acest timp beutura se mestecă bine și drojdiile se aședă apoi la fund. Cafêua astfel preparată e cam tulbure, dară gustul ei e escelent. Doctorul Beuthien vorbește negreșit, depre așa numita cafea turcêscă.

Avis pentru public.

Aducem prin acêsta la cunoscînța onor. public, că primul volum lunar din „**Albina Carpaților**“ a apărut deja în mărime de 6 côle și cuprîndînd 4 numerî. El se pôte procura prin librării sêu de-a dreptul dela editor cu prețul arătat în fruntea foii. Volumul lunar e provêdut cu o învêlitoare, care preservă conținutul de multe neajunsuri, ce se pot întemplantă cu espedarea singuraticilor numerî. Preste acêsta volumul mai oferă și acel avantagiú, că cele mai multe materii se găsesc tratate în complet și fără continuare.

Facem asemenea cunoscut, că la editura „**Albinei Carpaților**“ se primesc anunțuri și inserțiuni cu prețul de câte 6 cruceri sêu 15 bani pe liniă petit sêu pentru spațiul ei, esclusive competența timbrului de 30 cr. pentru fiă-care inserțiune. Spre a nu restrînge întru nimic spațiul foii, anunțurile și inserțiunile se vor publica sêu în suplimente deosebite, sêu pe învêlitoarea volumelor lunare,